

A REPORTIRODALOM III.

A külföldi jelentések hazai gyűjtése
A fejlődés perspektívái

Dáczér Éva

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

Az előző fejezetekhez szervesen csatlakozik annak bemutatása, hogy a hazai szakkönyvtárakban, tájékoztató intézményekben miként folyik a külföldi jelentésirodalom gyűjtése, szolgáltatása és merre tart a fejlődés utja.

1971-ben az OMKDK e téren megszervezendő szélesebb körű beszerzési funkciójához 13 kutatóintézet szakkönyvtárától próbáltunk személyesen és telefonon tájékoztatást szerezni a hazai helyzetről. Jóllehet 13 könyvtártól nyert információ nem elegendő országos mérvű általánosításra, a válaszokból kirajzolódott helyzetképet mégis jellemzőnek találtuk, mivel fontos szakterületeket képviselő tekintélyes kutatóintézetek szerepeltek a megkérdezettek között /Fémipari Kutatóintézet; Matematikai Kutatóintézet; Villamosenergiaipari Kutatóintézet stb./. Az akkori tanulság: meglehetősen érdektelenség a külföldi jelentésirodalom iránt. Nehéz volt átlátni, hogy ez az igénylők /kutatók/ részéről mutatkozik-e, vagy inkább a könyvtárosok bibliográfiai, forrásismereti járatlanságáról van-e szó.

Jelenlegi ismereteink szerint hazánkban csupán néhány szakkönyvtárban található külföldi jelentésirodalom, elsősorban a kutatók alkalomszerű kérésére; kevésbé vétel, mint inkább csere útján beszerezve; általában a könyvállomány vagy un. vegyes gyűjtemény tagjaként, ritkábban önálló gyűjteményt alkotva. Így: Atommag Kutatóintézet /Debrecen/; Automatizálási Kutatóintézet; Közuti Közlekedési Kutatóintézet; Műszaki Fizikai Kutatóintézet; Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára /Miskolc/, /az utóbbi "Nemzetközi kiadványcsere. Disszertációk, kutatási jelentések, közlemények, könyvek" c. belső tájékoztatásra készült füzetben tájékoztatást is nyújt róluk/; Távközlési Kutatóintézet /az NTIS-től vásárol/.

Tervszerű beszerzés, jelentősebb gyűjtemény korszerű szolgáltatással karöltve alig néhány szakkönyvtárban, tájékoztató irodában található.

Az Építésügyi Tájékoztatási Központ, ÉTK

kiterjedt nemzetközi cserekapcsolata útján /skandináv, angol, német, francia, portugál, spanyol, szovjet, cseh, lengyel, román, bolgár intézményektől/ beszerzett dokumentumok között szép számmal jut kutatási jelentésekhez, beszámolókhöz is, melyek az un. cseredokumentumok gyűjteményében kapnak helyet. E dokumentumokról KWIC index tájékoztató: "Külföldi építésügyi kutatási, fejlesztési beszámolók és sorozati művek. 1958-1971." két részletben, 1972-ben és 1973-ban közreadva. A két kötet együttesen 2500 dokumentum címét tartalmazza. A dokumentumokat az ÉTK könyvtára kívánságra kikölcsönzi, illetve másolatot, fordítást készít róluk.

A Kohó- és Gépipari Minisztérium Tudományos Tájékoztató Intézete, KGM MTI

1973-ban megkezdte külföldi jelentésgyűjteményének szervezését. A GRA füzetekből szakemberek jelölték ki azt a néhány száz, főleg gépgyártási, gépészeti, számítástechnikai, üzemgazdasági jelentést, melyek sokszorosított példányait az NTIS-től szerezték be. 1974-től tárgykörök szerinti /Selected Categories in Microfiche, SCM/ rendeléssel bővítik a jelentések gyűjtési körét. A jelentések hozzáférhetőek lesznek, a beérkező mikrofilmekről nagyítás vagy másolat szolgáltatására lehetőség van.

Az MTA Központi Fizikai Kutatóintézete, KFKI

hazánkban elsőnek ismerte fel a jelentések információs értékét és kezdte meg kiterjedt, rendszeres gyűjtésüket. A mai napig is legszámtottevőbb, kb. 50 000 egységből, főleg sokszorosított kiadványból álló gyűjteménye jórészt széles körű nemzetközi cserekapcsolatai útján érkezik /kb. 130 partnertől évi 5-6000 egység. Ez ideig elenyésző mennyiségben vásároltak jelentéseket, elsősorban mikromásolat formájában Angliából /Harwell, BLL/ és az USA-ból /NTIS, University of Microfilm/. Időnként az OMKDK-t kérték fel a kutatók kérésére igényelt jelentések beszerzésére. A jövőre nézve tervbe vették gyűjteményük növelését a jelentősebb jelentésközpontoktól történő rendelés útján is /pl. NTIS-nél témák szerint, az OMKDK-val egyeztetve/.

A KFKI jelentésgyűjteményének jelentőségét hazai viszonylatban mi sem bizonyítja jobban, minthogy 1969. óta a fizikai szakirodalmi kooperációs kör hatáskörében a jelentések beszerzését és szolgáltatását tekintve báziskönyvtár. E gyűjtőkör feladat ellátására a könyvtárt a gyűjtemény méretén túl a gépi feldolgozás is predesztinálja.

A KFKI szakkönyvtára a jelentésgyűjteményről korszerű, bő tájékoztatást nyújt a kutatók részére, melynek alapja az INIS szakrendszer szerinti osztályozás és saját gépparkjában elvégzett számítógépes adatfeldolgozás. A betáplált bibliográfiai adatokról az alábbi kiadvány, illetve katalógus készül:

Heti gyorsjegyzék az intézet munkatársai, valamint a fizikai kooperációban részt vevő könyvtárak részére:

Új reportok. 1971-

Éves kötetkatalógus:

Report katalógus. 1971-

Magyar Tudományos Akadémia,
Központi Fizikai Kutatóintézet Könyvtára

A kötetkatalógus betekintésre rendelkezésre áll a KFKI könyvtárban, továbbá az említett fizikai együttműködési megállapodás értelmében a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárában, a Műszaki Fizikai Kutatóintézet Könyvtárában és az OMKDK-ban. A katalógus jelzet /report-jelzet/, műfaj /bibliográfia, kongresszusi beszámoló stb./ szakrend /INIS rendszer szerinti osztályozás/, szerzők /neve/ és lelteri szám szerint rendezve nyújt tájékoztatást. A KFKI könyvtári állományában lévő külföldi jelentések külső igénylők részére könyvtárközi kölcsönzés útján hozzáférhetők.

Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, OMKDK

abból a felismerésből kiindulva, hogy a korszerű műszaki könyvtári állománynak biztosítani kell az igénylők részére a gyors közreadásu, primer információhordozó kiadványfajtaikat, köztük a jelentéseket, 1960 óta gyűjti tervszerűen a külföldi jelentésirodalmat - nem számítva az addig szórványosan és ötletszerűen beérkezett, jobbára a könyvállományba került kutatási jelentéseket-. A jelentések a kiadvány speciális jellegének megfelelően különgyűjteménybe kerültek. Eleinte erős válogatással évente néhány százat rendelt az OMKDK az NTIS akkori elődjétől a jelentéseket referáló kiadvány alapján, főleg az elektrotechnika, a dokumentáció és a könyvtárügy köréből. E jelentésszolgáltató intézmény azóta is állandó beszerzési forrása az OMKDK-nak, és a jelzett tárgykörök a mai napig a gyűjtés szakterületei, bár a gyűjtőkör időközben kiterjedt egyéb szakterületekre és forrásokra is. Nemzetközi kapcsolatok útján ma már évente több száz jelentés érkezik a gyűjteménybe ajándék vagy csere útján.

Az OMKDK jelentésgyűjteménye jelenleg 18 000 egységből áll, melyből 5000 sokszorosított füzet, 13 000 mikrofilmlap. A gyűjtemény zömét az NTIS szelektált, mikrofilmlapon terjesztett témáiból /évente megújított deposit account jelentés keret terhére/ rendelt számítástechnikai, elektrotechnikai és elektronikai, üzemgazdasági és tájékoztatásügyi jelentések alkotják. A gyűjtemény gyarapításánál irányadó szempont - a tájékoztatásügyi szakirodalmának gyűjtése mellett - néhány, országos szintre kiemelt kutatási és fejlesztési célprogram megvalósításának alátámasztása kurrens szakirodalommal. A csere és ajándék útján rendszeresen beérkező reportokkal bővült a gyűjtőkör /atomfizika, atomenergia, építőanyagipar, közlekedés stb./, amit egyébként az alább mutatóban közölt néhány cserepartner neve is mutat:

AKTIOBOLAGET ATOMENERGI, Sweden
BUILDING RESEARCH ESTABLISHMENT,
Building Research Station, Garston
CEMENT AND CONCRETE ASSOCIATION, London
THE HEATING AND VENTILATING RESEARCH ASSOCIATION, Brachnell
IOWA STATE UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY, Ames, Iowa
JAPAN ATOMIC ENERGY RESEARCH INSTITUTE, Tokyo
KERNFORSCHUNGSANLAGE, Jülich
NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT OFFICE, London
NIPPON HOSO KYOKAI./TECHNICAL RESEARCH LABORATORIES, Tokyo
ORGANISATION EUROPEENNE POUR LA RECHERCHE NUCLEAIRE, CERN,
Geneve
SYSTEM DEVELOPMENT CORPORATION, Santa Monica, California
TAMPEREN TEKNILLINEN KORKEAKOULU, Tampere
TRANSPORT AND ROAD RESEARCH LABORATORY,
DEPARTMENT OF THE ENVIRONMENT, Berkshire

Az OMKDK külső felek, intézmények, olvasók, könyvtárak, kutatók kérésére is beszerez jelentéseket /pl. MTA Automatizálási Kutatóintézet; MTA Központi Fizikai Kutatóintézet; INFELOR Rendszerszervezési Vállalat; Építőipari Minőségvizsgáló Intézet/. Ez esetben a megrendelt jelentések az OMKDK állományában maradnak, az igénylők pedig másolatot kaphatnak, vagy kölcsönözhetik az eredetit.

Valamely kiadvány műfaji, illetve gyűjteményi meghatározásánál az elmúlt évtized során kiértélt szempontok alapján az OMKDK a következő idegen nyelvű dokumentumokat sorolja a jelentésgyűjteménybe:

1. Az NTIS-től beérkezetteket.
2. Report-jelzettel ellátottakat.
3. "Report" és más idesorolandó idegen nyelvű elnevezéssel futó beszámolókat.
4. Magyarországon idegen nyelven megjelenő, reportjelzettel ellátott, "report", "technical report" elnevezéssel közreadott kutatási jelentéseket /a magyar nyelvűek viszont a könyvgyűjteménybe, illetve intézeti működési jelentés esetében az időleges értékű kiadványok gyűjteményébe kerülnek/.

Az állományban meglévő külföldi jelentésgyűjteményről 1970-ig cédulakatalógus áll rendelkezésre. 1970 óta évente egy alkalommal közreadott, gépi adatfeldolgozással készült kötetkatalógus nyújt tájékoztatást. Eddig az 1970 - 1972. év gyarapodását tartalmazó kötetek jelentek meg, és előkészületben vannak a továbbiak:

Kutatási és fejlesztési jelentések /reportok/
az OMKDK állományában

1970. /1972./ 1-2.köt.

1971. /1972./ 1-2.köt.

1972. /1974./ 1-2.köt.

A két részből álló kötetkatalógus többféle keresésre lehetőséget adó indexekből áll. A tárgymutató KWIC rendszerű index, melynek index-tételei a dokumentumok címének - a tartalom kifejezése érdekében bővített - magyar fordításai /műcimei/. Report-jelzetek jegyzéke a jelentések azonosítási számaiból. Az intézmények jegyzéke a jelentések létrejöttében részt vevő intézmények és testületek nevét tartalmazza betűrendben. A szerzői névmutató betűrendben sorolja fel a szerzőket. A bibliográfia a raktári számok sorrendjében közli a jelentések bibliográfiai adatait.

1973-tól tovább bővült az OMKDK szolgáltatásainak köre a 2-3 hetente közreadott ingyenes gyorsjegyzékkel, mely az évente közreadott kötetkatalógusokat egészíti ki:

UJ REPORT-BESZERZÉSEK. 1973-

/Külföldi kutatási és műszaki fejlesztési jelentések/

A gyorsjegyzék raktári jelzet szerint sorolja fel az egyes tételeket. 1974-től a jegyzék ugyancsak gépi adatfeldolgozással készül, és így mód nyílik egyéb indexek, kumulációk előállítására is. Így pl. a felsorolást a report-jelzetek jegyzéke és tárgymutató egészíti ki. Negyedévenként pedig a GRA füzetek szakbeosztása szerint kumulált jegyzék áll rendelkezésre az OMKDK könyvtári tájékoztató szolgálatában.

A jelentésgyűjtemény "N" raktári jelzetű, füzetes formájú egységei - a szakkönyvekhez hasonlóan - kölcsönözhetőek. Az "MC" raktári jelzetű mikrofilmlapok és "MF" mikrofilmek csak intézmények részére kölcsönözhetőek. A mikromásolatban rendelkezésre álló külföldi jelentések helybenolvasását az olvasótermekben leolvasó-készülékek biztosítják, továbbá másolat rendelhető róluk az OMKDK Kereskedelmi Igazgatóságánál.

A hazai helyzet bemutatásához az is hozzátartozik, hogy elmondjuk, az Országos Széchényi Könyvtár könyvtárközi kölcsönzése is szerezt be külföldről reportokat, főleg az amerikai NTIS-től és az angliai BNL-től. Amennyiben egyiktől sem lehet beszerezni a jelentést, akkor a kutatást végző intézethez fordulnak könyvtárközi kölcsönzés útján, s az OSZK ugyancsak másolat vagy kölcsönzés formájában jut a kívánt dokumentumhoz.

A külföldi jelentésirodalom magyarországi gyűjtésének, feldolgozásának és szolgáltatásának jövőbeni fejlesztésénél figyelembe kell venni, hogy világszerte mindinkább központi gyűjtemények és szolgáltatások alakulnak ki. A fejlett kapitalista országokban pl. igen jól látható ez a törekvés. E nagyon speciális információforrás beszerzé-

si, tájékoztatási problémáját központi táruk, szolgáltató irodák szervezésével igyekeznek megoldani, amellett - természetesen - hogy egy-egy közreadó, testület, könyvtár, információs iroda a saját feladat-körébe, gyűjtési vagy tájékoztatási funkciójába tartozó jelentésirodalom beszerzésével, dokumentálásával és szolgáltatásával saját szükségletének megfelelően - a Központtal párhuzamosan - is foglalkozik. A hozzáférhetőséget azonban a nagy központi depozitóriumok széles körben, nemzetközi szinten biztosítják. Hazánkban a külföldi jelentésirodalommal kapcsolatosan kétféle, egymást kiegészítő gyakorlat alakult ki ez ideig. Centralizált az OMKDK gyarapítási és tájékoztatási funkciójába ágyazva többértélen: az NTIS-nél bevezetett deposit account /témafigyeléses/ rendelés hazai gyakorlatának elindításával, mintegy módszertani feladat megvalósításaként bizonyos szakterületek széles körű gyűjtésével, továbbá korszerű számítógépes feldolgozással biztosított sokoldalú tájékoztatás révén. Decentralizált beszerzés és tájékoztatás elhatárolt, illetve elhatárolható diszciplínák /ld. fizika/ és szakterületek /ld. építésügy/ körében.

A külföldi jelentésirodalommal kapcsolatosan a megkezdett utakat kell ésszerűen továbbfejleszteni. Helyesnek látszik a decentralizált gyűjtés és tájékoztatás a speciális, főleg alaptudományi diszciplínák vagy iparágak területén, mivel a jelentésben foglalt információ egyfelől az érdeklődők szűkebb köre számára szól, másfelől aktualitása, újszerűsége és ezzel együtt járó elavulása miatt megköveteli a gyors tájékoztatást. Az ebből következő feladatoknak hatékonyabban tehetnek eleget a kutatási jelentések elsődleges igényelői, a kutatóintézeti szakkönyvtárak /ezt igazolja az a történeti tény, hogy hazai vonatkozásban a reportok jelentőségét elsőnek a KFKI szakkönyvtára ismerte fel/, valamint az egy-egy iparág körében működő ágazati alközpontok /ÉTK, KGM MTTI/. Gazdaságossági okokból célszerűnek látszik a gyűjtési területek egyeztetése a felesleges párhuzamosság elkerülése érdekében. Ehhez adva van az állománygyarapítási együttműködési keret szakterületek szerinti decentralizált hálózata. Vagyis, a KFKI könyvtárának példájához hasonlóan, - amely hazánkban a fizika területén vállalta a jelentés-központ szerepét - a többi szakterületnek is meg kellene találnia a leginkább érintett könyvtárat, amelyik a gyűjtésre, tájékoztatásra és szolgáltatásra vállalkoznék. Pl. a kémia, vegyipar jelentésirodalmának gyűjtésére alkalmas lenne a kémiai irodalom alapkönyvtára, a Veszprémi Vegyipari Egyetem könyvtára, mely eddig is élenjáró volt a kémiai információszolgáltatás korszerű eszközeinek hazai megvalósításában.

Az OMKDK-nak, mint országos jellegű tudományos szakkönyvtárnak, a külföldi jelentések gyűjtésében és a róluk szóló tájékoztatásban a szerepe központi jellegű maradna a módszertani kérdésekben. Feladata lenne a világ jelentősebb report-közreadóinak, szolgáltatásuk módjainak felderítése; információs források, segédletek felkutatása és beszerzése; az eddigi tárgykörök, főleg az interdiszciplináris szakterületek, továbbá a gyűjtőhelyet nem talált tudományterületek és tárgykörök jelentésirodalmának beszerzésének folytatása és szélesítése; korszerű feldolgozási módok bevezetése a hazai könyvtári gyakorlatba: központi nyilvántartás /előhelyjegyzék/ vezetése a folyamatosan beérkező külföldi jelentésekről.

A külföldi jelentésirodalom terén a fentebb vázolt centralizált és decentralizált beszerzés és tájékoztatás, együttműködést tétel~~ez~~fel. Ez nem zárna ki /mint ahogy a hazai együttműködési elgondolások mindig erre felé haladtak! / ugyanazon téma több helyütt történő gyűjtését, de mindenképpen biztosítaná a hazai kutatási, műszaki ipari fejlesztési feladatokhoz szükséges teljes jelentésirodalmat, vagyis a "fehér-foltok", ma inkább még "fehér-területek" felszámolását.

A jelentésirodalom gyűjtésénél mindenképpen elő kell segíteni - és ez a nagykönyvtárak, valamint hálózati és ágazati központok módszertani feladata - a korszerű információhordozók, elsősorban a mikromásolati formák hazai meghonosítását, különösképpen a mikrofilmlapét, melynek formája, kezelése és aránylag olcsó ára lehetővé teszi kisebb költségvetésből, rövid idő alatt, kis helyen gyűjthető, információkeresésre alkalmas tár létesítését. Még a mágnesszalagtól sem zárkozhattunk el, hiszen ma már hazánkban is rendelkezésre áll megfelelő géppark az adatok input és output-jához.

- o -

A közlemény elsősorban a külföldi jelentésirodalom kialakulásával, a természettudományos és műszaki irodalomban elfoglalt helyével, jelentőségével, valamint a hozzáférési lehetőségekkel kívánt foglalkozni, a teljesség igénye nélkül. Célja az volt, hogy a hazai szakkönyvtárak és tájékoztató intézmények figyelmét felhívja a jelentésirodalom értékére, nem hallgatva el az információforrás problematikáját sem. A hazai helyzet kissé kontrasztos bemutatásával ennek javításához kívántunk hozzájárulni. Tettük ezt abból a meggyőződésből, hogy a korszerű műszaki könyvtárnak át kell alakulnia információstárrá, vagyis olyan állománnyá, amelyben a korszerű információhordozók nagyobb szerepet kapnak. E vonatkozásban a hazai szakkönyvtárügy még elmarasztalható. E sorok írója úgy véli, itt lenne az ideje egy legalább 10-15 éves lemaradás körültekinntéssel szervezett behozásának, hogy a hazai tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás, a kutatók, mérnökök és gazdasági vezetők rendelkezésére álljon a primer szakirodalmi információ egyik jelentős - jóllehet vitatott - forrása, a külföldi jelentésirodalom.

DÁCZER É.: A reportirodalom. III. A külföldi jelentések hazai gyűjtése. A fejlődés perspektívái

Magyarországon a külföldi jelentésirodalom tervszerű beszerzése korszerű szolgáltatással karöltve alig néhány szakkönyvtárban, tájékoztató irodában található.

Az Építésügyi Tájékoztatási Központ, ÉTK kiterjedt nemzetközi cserekapcsolata útján szép számban hozzájut kutatási jelentésekhez, beszámolókhöz is, melyek az un. cseredokumentumok gyűjteményében kapnak helyet.

A Kohó- és Gépipari Minisztérium Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézete, KGM MTTI 1973-ban megkezdte külföldi jelentésgyűjteményének szervezését. A Government Reports Announcements, GRA füzetekből szakemberek jelölték ki azt a néhány száz jelentést, melynek sokszorosított példányait az NTIS-től szerzik be. A gyűjteményt 1974-től tárgykörök szerinti SCM rendeléssel bővíti.

Az MTA Központi Fizikai Kutatóintézete, KFKI hazánkban elsőnek ismerte fel a jelentések információs értékét és kezdte meg kiterjedt, rendszeres gyűjtésüket. A mai napig is legszámtartóbb kb. 50 000 egységből, főleg sokszorosított kiadványból álló gyűjteménye jórészt széles körű nemzetközi cserekapcsolatai útján érkezik /kb. 130 partnertől évi 5-6000 egység/. A KFKI szakkönyvtára a jelentésgyűjteményről kutatói részére korszerű, bő tájékoztatást nyújt, melynek alapja az INIS szakrendszere szerinti osztályozás és saját gépparkjában elvégzett számítógépes adatfeldolgozás. A betáplált bibliográfiai adatokról az alábbi két kiadvány készül:

Új reportok. 1971-

/heti megjelenésű/

Report katalógus. 1971-

/évente/

Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, OMKDK 1960 óta gyűjti tervszerűen a külföldi jelentésirodalmat különgyűjteményként kezelve azt. Az OMKDK jelentésgyűjteménye jelenleg 16 000 egységből áll, melyből 5000 sokszorosított füzet, 11 000 mikrofilmlap. A gyűjtemény zömét az NTIS szelektált, mikrofilmlapon terjesztett témáiból /Selected Categories in Microfiches - SCM/ rendelt számítástechnikai, elektrotechnikai és elektronikai, üzemgazdasági és tájékoztatásügyi jelentések alkotják. A gyűjtemény gyarapításánál irányadó szempont - a tájékoztatásügy szakirodalmának gyűjtése mellett - néhány országos szintre kiemelt kutatási és fejlesztési célprogram megvalósításának alátámasztása kurrens szakirodalommal. Az állományban meglévő külföldi jelentésgyűjteményről 1970-ig cédulakatalógus áll rendelkezésre. 1970 óta évente egy alkalommal közreadott, gépi adatfeldolgozással készült kötetkatalógus nyújt tájékoztatást.

Eddig megjelent kötetek:

Kutatási és fejlesztési jelentések /reportok/
az OMKDK állományában

1970. /1972./ 1-2.köt.

1971. /1972./ 1-2.köt.

1972. /1974./ 1-2.köt.

1973-tól bővült az OMKDK szolgáltatásainak köre a 2-3 hetente közreadott ingyenes gyorsjegyzékkel, mely az évente közreadott kötet-katalógusokat egészíti ki:

UJ REPORT-BESZERZÉSEK. 1973-

/Külföldi kutatási és műszaki fejlesztési jelentések/

Magyarországon a megkezdett utakat kell ésszerűen továbbfejleszteni. Helyesnek látszik a decentralizált gyűjtés és tájékoztatás, speciális, főleg alaptudományi diszciplínák vagy iparágak területén, mivel a jelentésekben rejlő információk egyfelől az érdeklődők szűkebb körének szólnak, másfelől aktualitásuk, újszerűségük és ezzel együttjáró gyors elavulásuk miatt megkövetelik a gyors tájékoztatást. Az OMKDK-nak, mint országos jellegű tudományos szakkönyvtárnak szerepe módszertani kérdésekben, külföldi jelentések gyűjtésében és a róluk szóló tájékoztatásban központi jellegű maradna. Feladata lenne továbbá az eddigi tárgykörök, főleg az interdiszciplináris szakterületek, továbbá a gyűjtőhelyet nem talált tudományterületek és tárgykörök jelentésirodalma, beszerzésének folytatása és szélesítése; valamint központi nyilvántartás /lelőhelyjegyzék/ vezetése a folyamatosan beérkező külföldi jelentésekről.

A jelentésirodalom gyűjtésénél mindenképpen elő kell segíteni - és ez a nagykönyvtárak, valamint hálózati és ágazati központok módszertani feladata - a korszerű információhordozók, elsősorban a mikromásolati formák hazai meghonosítását, különösképpen a mikrofilmlapét, melynek formája, kezelése és aránylag olcsó ára lehetővé teszi kisebb költségvetésből, rövid idő alatt, kis helyen gyűjthető, információkeresésre alkalmas tár létesítését.

Mrs. DÁCZER, É.: Report literature. III. Collection of foreign reports in Hungary. Perspectives of development

In Hungary the systematic acquisition of foreign reports and their dissemination is done only by a few special library and information bureaux.

Építésügyi Tájékoztatási Központ, ÉTK /Information Centre of Buildings/ through its extensive exchange programme on international level the Centre also receives a fair number of research reports as well as other reports housed in the special collection of exchange documentation materials.

A Kohó- és Gépipari Minisztérium Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézete, KGM MTTI /Institute for Technical and Scientific Information of the Ministry of Metallurgy and Machine Industry/. The Institute started to organize its foreign reports collection in 1973. Utilizing the GRA /Government Reports Announcements/ subject specialists selected several hundred reports acquired in the form of paper copy from the NTIS. Ordered from the SCM on a regular basis since 1974 the collection is growing by reports grouped according to various fields.

Az MTA Központi Fizikai Kutatóintézete, KFKI /Central Research Institute of Physics of the Hungarian Academy of Sciences/. The Institute was the first one to recognize the information value of reports and started their extensive and systematic collecting. The collection consists of some 50 000 units, primarily paper copies that are to a great extent obtained through the channels of international exchange. /The Institute receives 5000 to 6000 units annually from some one hundred and thirty partners./ The special library of the Institute is equipped to give extensive and up to date information about its report collection to research workers.

The INIS system serves as the basis for the classification of the report collection information on which is stored and disseminated by computer.

The bibliographical data are presented in two publications:

Recent reports. 1971- /weekly/

Catalogue of reports. 1971 /annual/

The Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, OMKDK /Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre/ collects foreign reports since 1960 and handles it as a special collection. The collection consists at the present of 16 000 units of which 5000 are papercopies and 11 000 are microfiches. The overwhelming part of the collection is made up by reports on computer science, electrotechnics and electronics, management and information selected from the NTIS SCIM programme. The acquisition of new material is governed - next to the acquisition of reports on information science - by the needs to supply information for national research and development programmes. Until 1970 a card catalogue served the foreign report collection; this was then replaced by a printed catalogue issued annually and processed by computer. The following volumes have been published so far:

Research and development reports in OMKDK

1970. /1972./ 1-2.vol.

1971. /1972./ 1-2.vol.

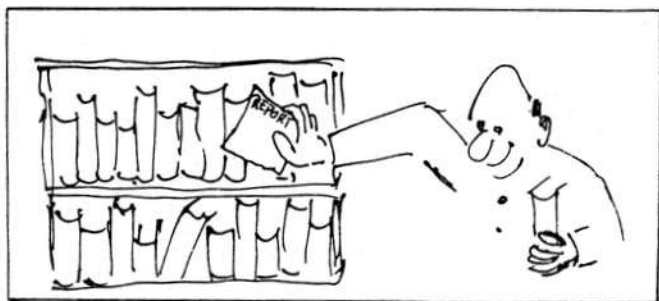
1972. /1974./ 1-2.vol.

The OMKDK has, since 1973, expanded its service with a quick list, distributed, free of charge, that comes out every two or three weeks supplementing the annually issued catalogue:

Recent acquisitions of foreign reports. 1973-

Rational development should continue in the commenced direction in Hungary. Decentralized collection and information, seems to be reasonable especially in some specific fields and primarily in the basic disciplines as well as in various branches of industry, since, on one hand information on reports is limited to specialists and on the other hand, because the information contents of report is quickly depreciating. With respect to the collecting of foreign reports and information thereof the OMKDK as a national special library and documentation centre has to retain central responsibility in matters of methodology. It should also continue and extend the acquisition of reports primarily in interdisciplinary subjects. Furthermore, it should prepare a union list of the continuously arriving foreign reports.

It is the methodological task of large libraries, centers of industrial library networks to promote the introduction of up-to-date information media, primarily microcopies/mainly microfiches/ since these due to their form, facilitate handling and are inexpensive. Thus a report collection can be built up in a relatively short time and requires minimum space.

ДАЦЕР, Э.: Репорты III. Комплектование зарубежных отчетов в Венгрии. Перспективы развития

В Венгрии планированное комплектование зарубежных отчетов в сочетании с современными службами происходит лишь в нескольких отраслевых библиотеках и информационных бюро.

Építésügyi Tájékoztató Központ, ЭТК (Информационный центр по строительству) с помощью своих расширенных международных связей по обмену получает достаточно много отчетов. Эти отчеты переходят в фонд документов, полученных по обмену.

Kohó és Gépipari Minisztérium Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézete, KGM MTTI (Научный и технический информационный институт при Министерстве металлургии и машиностроения). KGM MTTI начал комплектовать фонд зарубежных отчетов в 1973 г. Из журнала GRA специалистами было выделено несколько сотен отчетов, размноженные экземпляры которых были заказаны у NTIS. С 1974 г. фонд расширен с заказами от SCM по некоторым тематическим группам.

MTA Központi Fizikai Kutatóintézete, КРКИ (Центральный физический научно-исследовательский институт при Венгерской академии наук) первым в Венгрии осознал информационную ценность отчетов и начал их систематическое комплектование. Его фонд, состоящий из 50 000 единиц (главным образом из размноженных изданий), является до сих пор самым крупным в Венгрии. Большинство этого фонда происходит из обмена (ежегодно 5 - 6000 единиц от 130 партнеров). Библиотека КРКИ для научно-исследовательских сотрудников дает современную, подробную информацию о фонде отчетов с использованием тематического систематизирования, взятого из системы INIS и обработки данных с помощью собственной ЭВМ. Из введенных в ЭВМ библиографических данных составляются следующие издания и каталоги:

Еженедельный список отчетов для сотрудников института и для библиотек, участвующих в кооперации по физике:

Új reportok. 1971-

(Новые отчеты)

Годовой каталог:

Report Katalógus. 1971-

(Каталог отчетов)

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, ОМКДК (Венгерская центральная техническая библиотека и центр научно-технической информации) с 1960 г. комплектует зарубежные отчеты в качестве отдельного фонда. Фонд отчетов ОМКДК составляет 16 000 единиц, из них 5000 в виде изданий, а 11 000 на диамикрочартах. Большинство этого фонда составляют отчеты по вычислительной технике, электротехнике и электронике, экономике производства и информатике. Эти отчеты заказаны у и получены на диамикрочартах. Помимо литературы по информатике в основном заказывают отчеты, непосредственно связанные с какой-то целевой программой по исследованию или разработке государственного значения. О фонде отчетов до 1970 г. имеется картотека. С 1970 г. из-

дается ежегодный каталог, составленный с помощью машинной обработки данных. До сих пор следующие тома этого каталога вышли в свет:

Kutatási és fejlesztési jelentések /reportok/ az OMKDK állományában.

(Научно-исследовательские отчеты и отчеты по разработке в фонде ОМКДК)

1970.	(1972.)	1-2. том
1971.	(1972.)	1-2. том
1972.	(1974.)	1-2. том

С 1973 г. расширился круг служб, предоставленных с бесплатным списком изданий, дополняющим годовой каталог:

Új Report-beszerzések. 1973-

/Külföldi kutatási és műszaki fejlesztési jelentések/

(Новые поступления. Отчеты.

Зарубежные научно-исследовательские отчеты
и отчеты по технической разработке).

В Венгрии кажется целесообразным продолжать начатый путь. Кажется правильным децентрализованные комплектование и информация, особенно в области основных наук и отраслей промышленности, т.к. с одной стороны информация, содержащаяся в отчетах, предназначена для узкого круга потребителей, с другой стороны актуальность, новизна этой информации потребуют быстрого ее распространения. ОМКДК, как научно-техническая библиотека государственного значения должна играть и в дальнейшем роль центра по методическим вопросам, касающимся комплектования отчетов и информации о них. Задачей ОМКДК будет и продолжение и расширение комплектования отчетов по имеющимся тематическим группам, главным образом по межотраслевым областям и областям, не входящим в профиль других информационных институтов. Далее также на ОМКДК налагается задача ведения учета поступающих отчетов.

При комплектовании отчетов нужно содействовать более широкому распространению современных носителей информации особенно диамикрокарт. Это является также методической задачей крупных библиотек и отраслевых центров. Диамикрокарты, по их форме, простому обращению и относительно небольшой цене, особенно пригодны для того, чтобы за короткий срок и с небольшими затратами создать фонд, занимающий мало мест и дающий возможность и для поиска информации.

Frau DÁCZER, É.: Die Report-Literatur. III. Das Sammeln ausländischer Forschungsberichte in Ungarn. Die Entwicklungsperspektiven

Eine planvolle, mit zeitgemässen Dienstleistungen verbundene Beschaffung der ausländischen Forschungsberichte ist in Ungarn bloss in wenigen Fachbibliotheken und Informationsstellen im Gange.

Építésügyi Tájékoztatói Központ, ÉTK /Informationszentrum für Bauwesen/ erhält im Zuge seiner ausgebreiteten Tauschverbindungen eine beträchtliche Zahl von Forschungs- und Entwicklungsberichten, die sodann in der sogenannten Tauschdokumentensammlung aufbewahrt werden.

A Kohó- és Gépipari Minisztérium Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézete, KGM MTTI /Institut für Technisch-Wissenschaftliche Information des Ministeriums für Hüttenwesen und Maschinenbau/ begann die Organisation einer Sammlung von ausländischen Berichten im Jahr 1973. Fachleute wählten aus den Government Reports Announcements - GRA-Heften einige hundert Berichte, deren Kopien sodann von NTIS bezogen wurden. Die Sammlung wird ab 1974 mit nach den Themenkreisen geordneten SCM-Bestellungen erweitert.

A Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutató Intézete, KFKI /Zentralforschungsinstitut für Physik der Ungarischen Akademie der Wissenschaften/ erkannte den Informationswert der Berichte als Erstes in Ungarn und begann diese systematisch und aus einem weiten Kreis zu sammeln. Sein aus etwa 50 000 Einheiten bestehender, auch heute als die bedeutendste ungarische Sammlung geltender Bestand trifft vorwiegend als Ergebnis der verzweigten Tauschbeziehungen des Instituts /von etwa 130 Partnern jährlich 5-6000 Einheiten/ ein. Die Bibliothek des KFKI stellt für Forscher aus der Sammlung eine zeitgemässe Information zur Verfügung, die auf dem INIS-Klassifikationssystem und auf der mit eigenem Maschinenpark verrichteten Datenverarbeitung beruht. Die eingespeisten bibliographischen Daten werden in den folgenden Publikationen präsentiert:

Neue Berichte. 1971- /wöchentlich/

Katalog von Berichten. 1971- /jährlich/

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, OMKDK /Ungarische Technisch-Wissenschaftliche Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum/ sammelt ausländische Berichte seit 1960. Die Sondersammlung enthält gegenwärtig um 16 000 Einheiten, darunter an die 5000 Kopien und 11 000 Microfiche. Den Kern der Sammlung bilden die aus den auf Microfiche verbreiteten selektierten Themen der NTIS bestellten /SCM - Selected Categories in Microfiches/ Berichte über Rechentechnik, Elektrotechnik und Elektronik, Betriebswirtschaft und Informationswesen. Für die Bestandserweiterung gilt als Richtlinie dass - neben dem Sammeln des Fachschrifttums über Informationswesen - einige bevorzugte Forschungs- und Entwicklungsvorhaben von nationaler Bedeutung mit laufender Fachliteratur zu unterstützen sind. Über den Berichtbestand lag bis 1970 ein Zettelkatalog vor, und seither bietet ein jährlich mit Hilfe von EDV verfertigter Bandkatalog Information. Bisher erschienen die folgenden Bände:

Forschungs- und Entwicklungsberichte im Bestand der OMKDK

1970. /1972./ Bd. 1-2

1971. /1972./ Bd. 1-2

1972. /1974./ Bd. 1-2

Von 1973 an wird die Palette der Dienstleistungen des OMKDK mit den zwei-dreiwöchentlich herausgegebenen Express-Listen

Neuanschaffungen - Reporte

/Ausländische Forschungs- und Entwicklungsberichte/

erweitert, die als Ergänzung des jeweiligen Bandkatalogs dienen.

In Ungarn erscheint es zweckmässig, auf dem eingeschlagenen Weg fortzuschreiten und das dezentralisierte Sammeln der Reporte fortzusetzen, da dies auf dem Gebiet speziellen Disziplinen, vor allen in den Grundwissenschaften und in verschiedenen Industriezweige die richtige Lösung zu sein scheint. Die in den Berichten enthaltenen Informationen sind nämlich grundauss für einen engen Kreis der Interessierten bestimmt und sie erfordern eben wegen ihrer Aktualität und Neuheit und wegen ihres damit einhergehenden schnellen Veralterns eine sehr rasche Verbreitung. Die OMKDK als zentrale Landesbibliothek und Dokumentationszentrum muss auch in methodischen Fragen der Berichtsammung die Aufgaben einer Zentralstelle besorgen. Eine ihrer weiteren Aufgaben besteht in der Fortsetzung und Ausbreitung der Anschaffung der bisher bezogenen Themenkreise, hauptsächlich von Berichten über interdisziplinären Gebiete und über bisher noch von keiner anderen Sammelstelle bearbeiteten Wissensgebiete und Themenkreise. Ein Zentralkatalog der in Ungarn laufend eintreffenden ausländischen Berichte ist ebenfalls eine wichtige Aufgabe.

Beim Sammeln der Berichte harret der Grossbibliotheken, Bibliotheksnetz- und Industriebibliothekszentren die methodische Aufgabe, die Einbürgerung der zeitgemässen Informationsträger, wie die Mikrokopien, vor allem der Microfische, zu fördern. Dessen einfache Form und leichte Handhabung sowie relativ niedriger Preis ermöglichen die Errichtung einer kleinen, in kurzer Zeit und wenig Platz belegend aufstellbaren, aus einem kleinen Budget deckbaren und Informationsrecherche ermöglichenden Sammlung.